

міжнародного середовища. Інші учасники міжнародного життя не повинні протидіяти занадто сильно, інакше їхній опір може зробити державну політику надмірно витратною й у цьому змісті неприйнятною для власної еліти, що заблокує відповідну зовнішньополітичну лінію зсередини (Houben M. *International Crisis Management: The Approach of European States*. London, New York: Routledge, 2005).

Завдання збереження позитивної динаміки розвитку держави пов'язане із проблемою прогнозування, оцінкою потенційного впливу дій уряду на зміну зовнішньополітичних умов. Така робота пов'язана з пошуком можливих «точок дотику» з іншими державами, що дозволяють зблизити погляди й позиції сторін. Мова часто ведеться не стільки про прогнозування як таке, скільки про вироблення в процесі досліджень спектру перспектив світового розвитку – такої версії, яка найбільш вигідна одній державі, але може бути представлена іншим країнам як оптимальна траєкторія поступального розвитку світу в цілому. (Зокрема, всі версії концепцій стійкого розвитку в 1990-х роках були розроблені з урахуванням інтересів головним чином «золотого мільярду», але трактувалися як такі, що відповідають інтересам всіх народів планети.) От чому найважливішим показником ефективності на практиці є здатність нав'язати іншим державам своє бачення перспективи розвитку міжнародних відносин.

Отже, оцінка ефективності зовнішньої політики може ускладнюватись відсутністю ясного розуміння, як насправді співвідноситься політична реальність і міжнародні взаємодії зі свідомістю індивідів, що фактично беруть участь у формуванні зовнішньої політики як ключових суб'єктів. Крім того, уявлення про ефективність зовнішньої політики високо політизоване. Її абсолютних значень у відриві від конкретних оціночних систем, напевно, поки не існує. Можна поки тільки зафіксувати набір підходів до пошуку більш-менш коректних в аналітичному відношенні й реалізованих на практиці критеріїв, співвідносячи які припустимо робити висновки про результативність зовнішньої політики держави взагалі або її модель поведінки у конкретній міжнародній ситуації.

Краснопольська Т. М.

*Національний університет «Одеської національної юридичної академії»,
асистент кафедри соціальних теорій*

МОНІТОРИНГ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень у багатьох країнах здійснюється за допомогою спеціального моніторингу оцінки дій та методів. Так, відповідно до ре-

комендацій Комітету міністрів Ради Європи від 12.03.2003 р., державами-членами утворені незалежні органи, спостережні комітети з забезпечення рівності або спеціальні посередницькі органи, з метою здійснення контролю за політикою уряду у питаннях збалансованої участі жінок та чоловіків у політичній та громадській діяльності, або доручено виконання цього завдання національним органам забезпечення рівності (Рекомендація N Rec (2003) 3 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про збалансоване представництво жінок і чоловіків у процесі прийняття політичних та суспільних рішень», від 12.03.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_661).

З метою здійснення контролю та оцінки збалансованості участі у процесах прийняття рішень представників обох статей використовуються різноманітні показники співвідношення кількості жінок та чоловіків: обраних до парламентів, та до місцевих органів самоврядування від кожної політичної партії; у складі національних делегацій при асамблеях, а також при міжнародних організаціях та форумах; у складі національних, федеральних та регіональних урядів; у складі органів, що призначаються урядом; у складі керівних органів політичних партій на національному рівні; високопосадовців та їх розподіл за галузями діяльності; суддів Верховного суду; міністрів/державних секретарів у різних галузях діяльності національних, федеральних та регіональних урядів; членів спілок підприємців, професійних спілок та синдикатів, а також у складі їхніх керівних органів на національному рівні (Нормативно-методичні основи гендерних перетворень. – К. : Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту, 2005. – С.73).

Моніторинг показника відсоткового співвідношення жінок та чоловіків у складі парламентів країн світу здійснює Міжпарламентський союз. За його даними, найбільший цей показник у країнах Скандинавії – 42 %, Південної і Північної Америки – 22,7 %, Європи – 20,9 % (без скандинавських країн). Найменший – в Арабських країнах (10,7 %). Загальносвітовий рівень представництва жінок у парламенті – 19,5 % (Women in Parliament in 2011 : The Year in Perspective [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ipu.org/pdf/publications/wmnperspl1-e.pdf>). Пострадянські країни, в більшості, значно поступаються за цим показником європейським. Найвищий рівень представництва жінок у парламенті станом на 1 січня 2012 р. має Латвія (23 %), що посідає 49 місце у світовому рейтингу, далі йдуть Естонія і Молдова (по 19,8 %) – 64 сходинка та Литва (19,1 %) – 67 позиція. Як було вказано раніше, Україна з показником у 8 % займає 120 місце (із 143 можливих) вказаного рейтингу, поступаючись багатьом арабським країнам (The world map «Women in Politics : 2012: Situation on 1 January 2012» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ipu.org/pdf/publications/wmnmpl2_en.pdf). Примітним є той факт, що парла-

мент Алжиру, з яким наша держава донедавна ділила сходинку рейтингу, після виборів у травні 2012 р. має у своєму складі 31,4 % жінок і переміщується на 25 позицію (New Algerian parliament reaches important milestone in women's political participation [Електронний ресурс] / Press Release of Inter-Parliamentary Union. – Geneva, 15 May 2012. – Режим доступу : <http://www.ipu.org/press-e/gen150512b.htm>).

Останнім часом намітилась тенденція зайняття жінками найвищих керівних посад у сфері управління державами (Індія, Ірландія, Латвія, Ліберія, Фінляндія, Філіппіни, Чилі, Швейцарія, Німеччина) та їх призначення на «чоловічі» посади, зокрема посади міністрів оборони (Аргентина, Чилі, Латвія, Франція, Чехія) (Лазар І. Г. Вдосконалення механізмів формування та реалізації гендерної політики в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / І. Г. Лазар. – Львів, 2007. – С.14).

Досвід європейських країн свідчить, що ставлення до гендерної політики в різних державах змінювалось протягом часу, результатом чого є створення відповідних міністерств та комітетів. Членство в міжнародних організаціях сприяло усвідомленню важливості феномена дискримінації, що знаходить відображення в національних законодавствах. Це призвело до того, що в діяльності державних інституцій здійснено перехід від захисту виключно прав жінок до вирішення проблем паритету обох статей.

Сьогодні моніторинг та оцінка рівня розвитку та ефективності гендерної політики держави на світовому та національному рівні здійснюється також за декількома індикаторами, які містяться в «Індексі розвитку людського потенціалу» (Human Development Index, HDI), що був започаткований Програмою Розвитку ООН у 1990 р. (Defining and measuring human Development // Human Development Report 1990 : Concept and Measurement of human development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hdr.undp.org/en/media/hdr_1990_en_chap1.pdf) та публікується у відповідних щорічних доповідях Організації. Це агрегований зведений індекс, що визначає рівень середніх досягнень країн за трьома основними напрямками: очікувана тривалість життя; рівень грамотності населення країни і очікувана тривалість навчання; рівень життя, оцінений через валовий національний дохід на душу населення. Був введений в якості альтернативи традиційних показників національного розвитку, таких як рівень доходів і темпи економічного зростання.

Використання зазначених методів оцінки дає змогу провести ґрунтовний різнобічний аналіз розвитку тієї чи іншої держави, співставити з іншими та виявити проблеми з наступним їх вирішенням при використанні позитивного зарубіжного досвіду.